

1 שכהן שצָרם – חתך מעט מאוּן כְּבוֹד בהמה באיסור, שקנסוהו
 2 חכמים שלא יהנה ממנה, ונסתפקו (בכורות לד:) בעשה כך ומת, אם
 3 קנסו גם בנו או לא, שהדין שקנסו בְּנו אַחֲרָיו, אין ללמוד משם
 4 לכאן, מִשּׁוּם דְּאִיסוּרָא דְּאִוְרְיִיתָא לעשות מום בבכור, ולכן החמירו
 5 בו, אך כאן שאיסור עשיית מלאכה הוא מדרבנן, יתכן שקנסו
 6 חכמים רק את המכוּין מלאכתו במועד, ויתכן שלא החמירו אף
 7 בבנו. וכן אִם תִּמְצֵי לומר, שאם מִכָּר עֲבָדוּ לְעוֹבֵד בּוֹכְבִים באיסור,
 8 שקנסוהו שהעבד יוצא לחירות ואינו יכול לכופו לעבוד לו אף
 9 אחר שברח מאדונו הנכרי, וְמֵת המוכר, ונסתפקו (גיטין מד:) אם
 10 קנסו אף את בנו, שהדין שקנסו בְּנו אַחֲרָיו[א], עדיין אין לפשוט
 11 משם לכאן, מִשּׁוּם דְּשֵׁם כָּל יוֹמָא שנמצא אצל הנכרי מִפְּקַע ליה
 12 המוכר מִפְּצוֹת שחייב בהן באשה, שאצל הנכרי אינו מקיימן, ולכן
 13 החמירו חכמים גם בבנו, אולם הָכָא יש להסתפק מֵאֵי – מה הדין,
 14 האם נִבְרָא שכיון לעשות המלאכה במועד קָנִים רִבְנָן, וְהָא לִיתִיה
 15 שהרי מת, ובנו שלא עשאה לא קנסו, או דְּלִמָּא, מִמוּנָא –
 16 המלאכה שכיון לעשות במועד קָנִים רִבְנָן שלא יהנו ממנה, וְהָא
 17 אִיתִיה – והוא הרי נמצא אצל בנו אף לאחר מיתתו, ואסור
 18 בהנאה.

19 הגמרא פושטת הספק: אָמַר לִיה רבי זירא לרבי ירמיה, תְּנִיתוּהָ
 20 כעין דין זה במשנה לגבי שביעית (שביעית פ"ד מ"ב), שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוְּצָה
 21 – שנטלו קוציה בְּשִׁבְעִית שאסור מדרבנן, תִּרְעֵ לְמוּצָאֵי שְׁבִיעִית,
 22 ולא קנסוהו שלא יהנה מן האיסור שעשה, ואם נִמְיָכָה – נודבלה
 23 מזבל שבעגלות, או נְדִיירָה – נודבלה מבהמות, לֹא תִרְעֵ לְמוּצָאֵי
 24 שְׁבִיעִית, שקנסוהו חכמים אף שאסור רק מדרבנן, משום שהן
 25 עבודת קרקע. וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַר חֲנִינָא, נִקְמִינָן מסורת מאבותינו,
 26 שאם הִמְיָכָה – זיבל הקרקע בשביעית וְמֵת, בְּנו זִרְעָה, אֲלֵמָא –
 27 ומוכח מזה שבאיסור דרבנן דווקא לְדִידִיה – למי שעבר על
 28 האיסור קָנְסוּ רִבְנָן, אך לְבְרִיה לֹא קָנְסוּ רִבְנָן, וְהָכָא נִמֵּי יש לומר,
 29 שדווקא לְדִידִיה קָנְסוּ רִבְנָן, לְבְרִיה לֹא קָנְסוּ רִבְנָן.
 30 אופן נוסף שבו אין קונסים את בן החוטא: אָמַר אַבְיִי, נִקְמִינָן, שאם
 31 מִימָא מְהַרְזִיתוּ של חבירו וְמֵת, אף אם באופנים הקודמים קנסו את
 32 בנו, בזה לֹא קָנְסוּ בְּנו אַחֲרָיו לשלם הנוק, מֵאֵי מַעְמָא, שהרי מעיקר
 33 הדין אף האב שטימא אינו חייב, שהרי הִיזַק שָׂאִינוּ נִיבָר לֹא שְׁמִיה
 34 הִיזַק, ואף מטמא טהרות אין הִיזַק ניכר, שהרי הפירות קיימים כפי
 35 שהיו, ורק קנסוהו חכמים לשלם כדי שלא יהא כל אחד מטמא
 36 טהרות חבירו (גיטין נג:), ולכן רק לְדִידִיה קָנְסוּ רִבְנָן, אך לְבְרִיה לֹא
 37 קָנְסוּ רִבְנָן.

משנה

38 דין קניית דברים במועד: אֵין לִזְקָחִין במועד פְּתִים עֲבָדִים וּבְהֵמָה,
 39 אֲלֵא כשהם לְצוּרָה המועד עבור הקונה, או כשהם לְצוּרָה המוכר
 40 שצריך למעות שמקבל תמורתם מפני שָׂאִין לוֹ מֵה יֵאָכֵל במועד.

גמרא

41 המשנה התירה למכור במועד רק לצורך המועד או אכילת
 42 המוכר. הגמרא מביאה ספק לצורך הפועל: בְּעָא מִינֵיה רַבָּא מִרַב
 43 נַחְמֵן, שָׂכַר פְּעוּלָה – שכירת פועל במועד כשָׂאִין לוֹ מֵה יֵאָכֵל
 44 במועד, מֵהוּ – מה הדין בזה.
 45 פשיטת הספק: אָמַר לִיה רב נחמן, תִּנְיָא לדין זה במשנתנו, או
 46 לְצוּרָה המוכר שָׂאִין לוֹ מֵה יֵאָכֵל, ומיותר, שהרי שנינו כבר שמותר
 47 לצורך המועד, ואף זה צורך המועד, וְלִאֲתוּי מֵאֵי – מה מרבים
 48 בזה, האם לֹא לְאֲתוּי דִין שָׂכַר פְּעוּלָה כשָׂאִין לפועל מה יאכל,
 49 שמותר לשוכרו למלאכה במועד[ב].
 50 דוחה הגמרא: אָמַר לִיה רבא, לֹא, אין לרבות מכאן דין שכירת
 51 פועל שאין לו מה לאכול, אלא פְּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ התנא בזה מהו
 52 צורך המועד שאמר, שהוא כגון שאין למוכר מה לאכול במועד,
 53 וממילא לא ניתן לפשוט דין שכירת פועל שאין לו מה לאכול
 54 במועד.

57 הוכחה חדשה לפשוט הספק: אִיתִיבֵיה אַבְיִי ממשנה (לקמן יח:), אֵין
 58 פּוֹתְבִין שָׂמְרֵי חוּב של הלואה במועד, וְאִם אֵינוּ מֵאֲמִינוּ המלוה
 59 ללוה בלא שטר, או שָׂאִין לוֹ ללוה מֵה יֵאָכֵל במועד וצריך למעות,
 60 הָרִי זֶה יִתְנוּב. ודברי המשנה 'שָׂאִין לוֹ מֵה יֵאָכֵל' לְאֲתוּי מֵאֵי, הרי
 61 נאמר כבר שאם אינו מאמינו מותר, ובודאי זה לצורך אכילת
 62 הלוח, ואין צריך לפרש שאין לו מה יאכל, האם לֹא לְאֲתוּי דִין
 63 שָׂכַר פְּעוּלָה, שאם אין לסופר מה לאכול מותר לשוכרו במועד
 64 שיהיו לו מעות לאכילתו. מסיקה הגמרא: שְׁמַע מִינֵה – אכן
 65 פושטים מן המשנה דין זה להיתר.

66 מביאה הגמרא קושיא על כך: מוֹתִיב רַב שְׁשֵׁת, שנינו במשנה
 67 (פסחים נה:) לענין איסור מלאכה בערב פסח, וְחֲכָמִים אֲמָרִים שְׁלֹשׁ
 68 – שלשה בעלי אומניות עוֹשִׂין מְלָאכָה עֶרְבֵי פְּסָחִים עַד הַצּוֹת
 69 לכתחילה בכל מקום, הַחֲזִיטִין וְהַסְּפָרִין וְהַבּוֹכְסִין. וטעם ההיתר,
 70 הַחֲזִיטִין מותרים, שְׁכָן הַדְּיוּט תּוֹפֵר בְּדָרְבּוֹ בְּחִלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וכיון
 71 שבחול המועד החמור מותר להדיט לתפור, בערב פסח הקל
 72 התירו לכל אחד לתפור ואף לחייט. וכן הַסְּפָרִין וְהַבּוֹכְסִין מותרים
 73 בערב פסח, שְׁכָן הַבָּאִין מְדִינַת הַיָּם וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין מוֹתְרִין
 74 לְסַפֵּר וּלְכַבֵּם בְּחִלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, ובערב פסח הקל מחול המועד
 75 התירו זאת לכולם. וְאֵי סְלָקָא דְעֵתָךְ שְׂכַר פְּעוּלָה כשָׂאִין לוֹ לפועל
 76 מֵה יֵאָכֵל שָׂרֵי במועד, אם כן כָּל מְלָאכּוֹת נִמֵּי לִישְׁתְּרוּ בערב פסח,
 77 דְּהָא אֵיכָא אופן שמותר לעשותם במועד בשָׂכַר פְּעוּלָה כשָׂאִין לוֹ
 78 מֵה יֵאָכֵל, אלא ודאי מוכח שאין להיתר בשכר פעולה במועד.

79 הגמרא מביאה דחיה להוכחת רב ששת בשתי קושיות. קושיא
 80 אחת: מְתַקֵּיף לֵה רַב פִּפְסָא, אֲלֵא מַעְתָּה שטעם ההיתר בכל אופני
 81 מלאכה בערב פסח הוא משום שהותרה באופן מסוים במועד, אף
 82 בְּנִין לִישְׁתְּרֵי לבנותו בערב פסח, שְׁכָן מְצִינוּ אופן שהותר במועד,
 83 ששנינו בברייתא, פּוֹתֵל הַגּוֹהָה (-נוטה) לְרִשּׁוֹת הַרְפִּים, סוֹתֵר וּבּוֹנֵה
 84 אותו בְּדָרְבּוֹ בלא שינוי מִפְּנֵי הַסְּפָנָה אם ישאירו כך, ומדוע אסור
 85 לבנות בערב פסח. קושיא נוספת: מְתַקֵּיף לֵה רַבִּינָא, אֲלֵא מַעְתָּה
 86 לְבָלָר (-סופר) לִישְׁתְּרֵי לכתוב כל דבר בערב פסח, שְׁכָן מְצִינוּ אופן
 87 שהותר במועד, ששנינו במשנה (לקמן יח:), פּוֹתְבִין קִדּוּשֵׁי נְשִׁים,
 88 גִּמְיִין וְשׁוֹבְרִין במועד, ומדוע אסור לכתוב בערב פסח. ומוכח
 89 מדינים אלו שאין ההיתר בערב פסח משום ההיתר במועד.

90 הגמרא מביאה תירוץ לקושיית רב ששת: אֲלֵא אָמַר רַב אֲשֵׁי, מוֹעֵד
 91 אֲאָרְבָּעָה עֶשֶׂר קָא רְמִית – וכי מהיתר מלאכה במועד על היתר
 92 מלאכה בערב פסח מקשה אתה, הרי יש לחלק ביניהם, שמועד
 93 איסור המלאכה בו מִשּׁוּם מִירְחָא הוא, שבכך ממעט שמחת
 94 המועד, וּבְמִקּוּם פְּסִידָא או צורך המועד שָׂרוּ רִבְנָן, שלא ידאג
 95 מאיבוד ממונו וימנע משמחת המועד, אך בְּאֲרְבָּעָה עֶשֶׂר בניסן
 96 איסור המלאכה מִשּׁוּם צוּרָה יוֹם מוֹזַב הוא, שיהיה פנוי לכך ולא
 97 טרוד במלאכה, ולכן מִיָּד (-דבר) לְצוּרָה יוֹם מוֹזַב הוא כחייטים
 98 וספרים וכובסים, שָׂרוּ רִבְנָן בערב פסח, אך מִיָּד דְּלֹא צוּרָה יוֹם מוֹזַב
 99 הוא, אפילו אם יש היתר לעשותו במועד לֹא שָׂרוּ רִבְנָן לעשותו
 100 בערב הפסח כיון שאינו לצורך היום טוב.

משנה

101 דברים האסורים במועד משום טירחה: אֵין מְפַנִּין כלים ותבואה
 102 מִבֵּית לְבֵית רחוק במועד מפני הטורח, אֲבָל מְפַנֵּה הוא מבית
 103 לְחֻצְרוֹ. וכן אֵין מְבִיאִין כלים במועד מִבֵּית הָאוּמָן שלא לצורך
 104 המועד מפני הטורח. וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם שמא יגנבו, מְפַנֵּה לְחֻצְרָא אַחֲרָת
 105 הסמוכה לבית האומן.

גמרא

106 שנינו במשנה: אבל מפנה הוא לחצרו. משמע שאף מבית לחצר
 107 אחרת מותר לפנות. מקשה הגמרא: וְהָאֲמַרְתָּ בְּרִישָׁא של המשנה
 108 קודם דין זה, אֵין מְפַנִּין מבית לבית כָּלָל, ואף חצר אחרת בכלל
 109 איסור זה.
 110 מתרצת הגמרא: אָמַר אַבְיִי, הִסְפֵּא שמתירה לפנות מבית לחצר,
 111
 112

25 של פגם, מבטיח⁴⁶ שהוא ימלא וישלים את הימים
26 החסרים, וכל ימיו יהיו שלמים⁴⁷.

ח.

ההסבר להלכה במקרה שהזולו נכסיו

27 זהו ההסבר הפנימי להלכה, שבמקרה של "קא זילי
28 נכסיו" (= הזולו נכסיו) פטורים מן השבועה של
29 "מודה במקצת":

30 השנים והכוחות שנותן ה' ליהודי כדי למלא את
31 שליחותו בעולם הזה, הם נכסי היהודי. כאשר מגיע
32 היהודי להתבטלות מוחלטת, שבכל מציאותו הוא רק
33 שליח של ה', כאשר כל זמנו וכוחותיו תפוסים במילוי
34 שליחותו של ה' – לעשות לו ית' דירה בתחתונים, אין
35 לו פנאי כדי "ללכת ל"דין-תורה" עם היצר הרע",

36 כי אם הוא ישתמש בכוחותיו ובזמנו להתדיינות
37 עם היצר הרע הרי יהיו "זילי נכסיו"⁴⁸ – הזמן והכוחות
38 שניתנו לו מאת ה' יעשו "זולים" – בלתי מנוצלים
39 לדברים היקרים ביותר (קיום תורה ומצוות) –

40 לפיכך מקבלים את טענתו ופוטרים אותו משבועה,
41 כי אז הוא בודאי לא יפול לרשותו של היצר ח"ו,
42 כ-אם להיפך: יתקיים הענין של "את מספר ימין
43 אמלא" – גם מה שהוא הפסיד לפני כן, יתמלא
44 ויושלם.

(משיחת ש"פ משפטים תשט"ו,
ד"ה לא תהי' משכלה, תשי"ב)

1 שהוא מבחין בין עבודה אחת לאחרת: עבודה שהוא
2 נהנה ממנה הוא מוכן לבצע, אך לא עבודה אחרת⁴² -
3 עד שהוא יורד מדרגתו.

4 והעצה הניתנת כדי ש"לא תהיה..." היא: "את
5 מספר ימין אמלא": כאשר יהודי ישים לב ש"ימים
6 יוצרו"⁴³, שנקבע לו מספר מסויים של ימים שבהם
7 עליו למלא את שליחותו בעולם הזה, וכל רגע שהוא
8 משתמש בו לדבר אחר הרי הוא משנה ומועל
9 בשליחות של מלך מלכי המלכים הקב"ה, – הרי אז
10 הוא מזדעזע ומאבד את הרגשת המציאות העצמית⁴⁴.
11 הוא שקוע כל כך במילוי שליחותו, עד שאין הוא חש,
12 שהוא הממלא את שליחות ה' – רק השליחות עצמה
13 מורגשת בו.

14 יותר מכך: כאשר מנסים להזכיר לו על "ארצך"
15 (על מצבו הרוחני), הוא עונה בשברון לב: מה לי
16 ולרצון או תענוג⁴⁵! הרי "ימים יוצרו" וצריך לעמוד
17 על המשמר כדי ששום רגע לא יאבד, ולא לחשוב על
18 ה"דרגה".

19 וכאשר יהודי מגיע להתמסרות מוחלטת והתבטלות
20 בכל מהותו לה' ולשליחותו, מתקיימת ההבטחה של
21 "את מספר ימין אמלא": אף אם היו ימים שבהם הוא
22 לא מילא את שליחותו, או אף אם עשה בהם את
23 ההיפך ר"ל, הרי "את מספר ימין אמלא" (ולא נאמר
24 מי) – הקב"ה בעצמותו, הנעלה מכל שם ומכל ענין

(46) ע"ד המבואר באוה"ת (פרשתנו ד"ה ועבדתם – ע' אריט ואילך)
לענין "הסירתי גו" (שנאמר בפסוק שלפנ"ז).
47) להעיר מד"ה ויכנעו שם, שע"י המרירות כו' (ע"ז שעבודתו כמו
חטא יחשב כו') מעורר הרחמים והקירוב שמצד העצמות ממש (שממש
נמשך סליחת עוונות כו').
48) להעיר מפ"י הב' ברש"י (ב"ק שם) ב"זילי נכסיו" – "שקרקעותיו
זלות ע"י תביעה זו כו'".

(42) ראה תו"א שם עט, א. אוה"ת שם ס"ע א'רנו.
43) תהלים קלט, טז. וראה זח"א רכד, א. תו"ח שם פי"ז ואילך. וראה
תו"א שם, ב"ג. אוה"ת שם ס"ע א'רסא ואילך. ועוד.
44) להעיר מלקו"ת מסעי שם (ועוד): לא ה' יודע ריב"ז אם נתפעל
באוי"ר מאחר שלא הרגישם כלל כו'.
45) להעיר מהמבואר (ד"ה ויכנעו עמי תרנ"א. החלצו תרנ"ג סי"ג
סה"מ תרנ"ט ע' סג-סד) דלגבי גדולת ורוממות א"ס ב"ה גם העבודה
האמיתית דצ"ג היא כלא ממש ואדרבה כחטא יחשב כו'.

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שלישי עמ' א

9 בניסן, שדברים שאין בהם מלאכה אלא רק טירחה כהבאת כלים
10 לא אסרו בו חכמים, ופאן – משנתנו דיברה פחולו של מועד, שבו
11 אסרו אף טירחה בלבד.
12 תירוץ נוסף: איפיעית אימא, הא וקא – שתי המשניות דיברו פחולו
13 של מועד, ופאן במשנתנו מדובר פמאמינו לאומן שלא ימכור
14 הכלים לאחר עד שיקחם ממנו, ולו לא הותר להביא כלים מבית
15 האומן לביתו, ופאן – במשנה שהתירה מדובר פשאנינו פמאמינו
16 לאומן בכך, שלו הותר להביא את הכלים מן האומן במועד.

1 אהאן לבית שפחצר – כוונתה לבית הנמצא באותה חצר, שמותר
2 לפנות ממנו לאותה חצר.
3 שנינו במשנה: ואין מביאין פלים מבית האומן.
4 הגמרא מביאה קושיא על דין זה: אמר רב פפא, פדיק לן רבא אם
5 נדע לתרץ קושייתו. תנן במשנתנו, אין מביאין פלים מבית האומן.
6 ורמיהו, שנינו במשנה (פסחים נה), מוליכין ומביאין פלים מבית
7 האומן, ופא על פי שאינן לצורך המועד, ושלא כמשנתנו. ושנינו
8 ליה – ותירצנו לרבא, פאן – המשנה המתירה דיברה פארבעה עשר

57 חילקא פירושו שמחלק גרגיר חיטה חדא לתרתיה – אחד לשניים,
 58 מרגנים פירושו שמחלק הגרגיר חדא לתלת – לשלשה, ומיפני
 59 פירושו שמחלקו חדא לארבעה. כי אתא רב דימי מארץ ישראל
 60 אמר, חילקא פירושו פונקא – כוסמת ששורים במים.
 61 מקשה הגמרא: מיתבי, שנינו במשנה (מכשירין פ"ו מ"ב), חילקא,
 62 מרגנים ומיפני ממיאין – מקבלים טומאה בכל מקום, ואף בכפרים
 63 שאינם מקפידים לשרות התבואה שתהא סולתם נקיה (פסחים מ.),
 64 מכל מקום דברים אלו לא ניתן לעשותם בלא שריה במים, ובכך
 65 הוכשרו לקבל טומאה. וקשה, בשלמא למאן דאמר שפירושו
 66 שמחלק גרגיר חיטה חדא לתרתיה לתלת ולארבעה, שמשום הכי
 67 ממיאין בכל מקום, דאתפשור לקבל טומאה בשריה במים, שלא
 68 ניתן לחלקם בלא שריה, אלא למאן דאמר שחילקא היינו פונקא,
 69 אמאי ממיאין בכל מקום, הא לא מחלקים אותם ואין צורך לשרותם
 70 במים ולא איתפשור לקבל טומאה.
 71 מתרצת הגמרא: מדובר שם בגון דמיקלפן, ו-מקולפין, דאי לאו
 72 דשרא להו קודם במיא לא הוה מיקלפא – לא היתה הכוסמת
 73 מתקלפת, והוכשרה לקבל טומאה. שואלת הגמרא: ואמאי קרי
 74 ליה חילקא, הרי אינו מחלקה אלא מקלפת. משיבה הגמרא: דשקל
 75 חלקיהו – שבנטילת הקליפה נעשית הכוסמת חלקה.
 76 קושיא נוספת על פירוש זה: מיתבי, שנינו בברייתא, הנודר מן הדגן
 77 אסור אף במין קטנית הנקרא פול המצרי היבש, שהדרך לעשות
 78 ממנו ערימות, וכל דבר הנערם כדגן בגורן נקרא דגן, ואסור על
 79 עצמו דגן, ומותר בפול המצרי לת, שאין עורמים אותו ואינו נקרא
 80 דגן, ומותר באורז שאינו מין דגן, ומותר בחילקא ומרגנים ומיפני
 81 שאינם נקראים דגן. וקשה, בשלמא למאן דאמר שפירושו שמחלק
 82 גרגיר חיטה חדא לתרתיה וחדא לתלת וחדא לארבעה, שפיר – מובן
 83 מה שמותר בהם, כיון דנפקו להו – שכשנחלקו יצאו מתורת דגן,
 84 שהרי השתנו, אלא למאן דאמר שחילקא היינו פונקא, הרי דגן
 85 מעליא הוא שלא השתנה, ומדוע מותר בו. מסיקה הגמרא: אכן
 86 קשיא, ואין לכך תירוץ.
 87 מביאה הגמרא מעשה: רב הונא שרא להו להנהו ברופייתא
 88 – מוכרי תבלין למייל לובוני כי אודחיהו בשוקא – ללכת למכור
 89 במועד בשוק בפרהסיא, כדרכם בחול.
 90 קושיא על כך: איתביה רב פהנא, שנינו בברייתא, הרוצה למכור
 91 במועד, אם ההנות פתוחה לסמיו – מקום צנוע המוקף אצטבאות
 92 סביבו, הותח ונועל אותה בדרבו, שאינה פתוחה לרשות הרבים
 93 ואינו מוכר בפרהסיא. אך אם פתוחה לרשות הרבים, משנה ופוחת
 94 דלת אחת של החנות ונועל אחת, שיהא ניכר לרואים שאסור
 95 למכור כדרכו. וערב יום טוב האחרון של חג, מוכר אף בפרהסיא
 96 ומוציא ומעטר את שוקי העיר בפירות, בשביל כבוד יום טוב
 97 האחרון. ומדויק שדווקא מפני כבוד יום טוב האחרון אין, אך שלא
 98 מפני כבוד יום טוב לא, וקשה לרב הונא שהתיר מכירת תבלין
 99 בפרהסיא בכל המועד.
 100 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – הברייתא אסרה למכור
 101 בפרהסיא במועד בפירי, שראויים להתקיים לאחר המועד,
 102 ויחדשוהו שקונה להשאיר לאחריו, והא – רב הונא התיר בתבלין
 103 כגון כרוב וכרשינים שנדוכו, שאינם ראויים להתקיים לאחר
 104 המועד וודאי לצורכו נקנו.

הדרן עלך מי שהפך

פרק שלישי – ואלו מגלחין

106 פרק זה עוסק בדיני גילוח וכיבוס ומלאכות נוספות במועד, ובדיני
 107 אבל, מנודה ומצורע וטומאות נוספות במועד ובשאר ימות השנה.
 108

משנה

109 המותרים לגלח במועד משום שלא היו יכולים לגלח לפניו: ואלו
 110 מגלחין שערים במועד, הפא לביתו במועד מפרינת הים – ממדינה
 111

1 הגמרא מביאה ראיה: והתניא – וכך שנינו בברייתא, מביאין כלים
 2 במועד מבית האומן לצורך המועד, כגון כד מבית הכדר – אומן
 3 העושה כדים, וכוס מבית הונג – אומן העושה כלי זכוכית. אבל
 4 לא צמר מבית הצבע, ולא כלים אחרים מבית האומן, שאינם לצורך
 5 המועד. ואם אין לו לאומן מה יאכל, נותן לו שקרו שיהא לו
 6 לאכול, ומניחו לכלי אצלו עד לאחר המועד. ואם אינו מאמינו
 7 לאומן, וחושש שימכור הכלי לאחר, נוטלו ממנו ומניחו בבית
 8 הפמוד לו – לאומן. ואם חושש להם – לכלים שפא ונקבו משם
 9 (מפני לחצר אחרת המשתמרת, ואם אינו מאמינו לאומן שלא
 10 יקחם משם וימכרם לאחר), מביאין בצנעה פתוך ביתו. ומוכח שיש
 11 חילוק בין מאמינו לאינו מאמינו בהבאת כלים מבית האומן
 12 במועד.
 13 מקשה הגמרא: תרצת חילוק זה לגבי מביאין כלים מן האומן, אך
 14 לגבי מוליכין כלים לאומן קשיא, דהרי קתני במשנתנו שאין
 15 מביאין, וכל שכן שאין מוליכין שזו טירחה שלא לצורך המועד,
 16 ובפסחים שנינו שמוליכין [א].
 17 לכן דוחה הגמרא תירוץ זה: אלא מתוורתא – ברור שיש לתרץ
 18 כך שנינו מעיקרא – כפי שתירצנו בתחילה, שבמועד אסור ובערב
 19 פסח מותר.

משנה

21 דבר המותר במועד משום דבר האבד: מחפין – מכסים במועד את
 22 הקציעות – תאנים ששטחום בשדה ליבוש כקש מפני הגשמים
 23 שלא יאבדו, רבי יהודה אומר אף מעפין.
 24 דברים המותרים במועד משום צורך המועד: מוכרי פירות, כסות
 25 וכלים, מוכרים בצנעה לצורך המועד, שלא יאמרו שאינו לצורך
 26 המועד. וכן תציידין ותדשושות – הדשים חטים לדייסה והתרוסות
 27 – הטוחנים פולים לגריסים, עושין מלאכתם בצנעה לצורך המועד
 28 מן הטעם האמור. רבי יוסי אומר, הם – אומנים אלו החמירו על
 29 עצמן.

גמרא

31 שנינו במשנה: מחפין את הקציעות בקש, רבי יהודה אומר אף
 32 מעפין. פליגי בה רבי תיא בר אבא ורבי אסי, ותרייהו אמרו
 33 פירושה משמיה דתוקנה ורבי יוחנן, חד אמר, מחפין היינו אקלושי
 34 – הנחת ענפים מרוחקים זה מזה, שאינו כסוי גמור, ומעפין היינו
 35 אסמוכי – הנחת ענפים סמוכים זה לזה, והוא כסוי גמור. וחד
 36 אמר, מחפין היינו בין אקלושי בין אסמוכי, ומעפין היינו שעושה
 37 אותו – את הקציעות במין קרי, שאוספן יחד לערימה שיהיו נוחים
 38 לכסותם. ראיה לשיטה זו: תניא נמי הכי בברייתא, מעפין היינו
 39 עושה אותו במין קרי, דברי רבי יהודה.
 40 שנינו במשנה: מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה וכו', רבי
 41 יוסי אומר הם החמירו על עצמן.
 42 מסתפקת הגמרא בדברי רבי יוסי: אפציא להו, האם הן החמירו על
 43 עצמן, דלא הוו עבדי כלל במועד אפילו בצנעה, ומחמיר על תנא
 44 קמא, או דלמא כוונתו להקל שאין איסור בפרהסיא, ורק האומנים
 45 החמירו על עצמם דהוו עבדי בצנעה, ואם רוצים לעשות בפרהסיא
 46 מותרים.

47 ראיה לפשוט הספק: תא שמע, ששנינו בברייתא, מוכרי פירות
 48 כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד. רבי יוסי אומר, תגרי
 49 – [סוחרין] מוכריא הן החמירו על עצמן שלא יהו מוכרין דברים אלו
 50 כל עיקר. וכן צדי חיות ועופות ודגים צדין בצנעה לצורך המועד.
 51 רבי יוסי אומר, צדי עכו הן החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר.
 52 וכן דשושי – דשי תבואה, והעושים חילקא מרגנים ומיפני, דשושין
 53 במועד בצנעה לצורך המועד. רבי יוסי אומר, דשושי ציפורי הן
 54 החמירו על עצמן שלא יהו דשושין כל עיקר. ומוכח שרבי יוסי
 55 החמיר על תנא קמא ואסר אף בצנעה.
 56 מחלוקת מה הם 'חילקא טרגיס וטיסני' שבברייתא: אמר אביי,

1 י. נתבאר פירוש רש"י בסוף פרשתנו, "בתוך הענן", "ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו
 2 הקדוש-ברוך-הוא למשה שביל בתוכו" - ש"ענן זה" אינו הענן שנזכר בפסוקים שלפני זה (ענן שבו
 3 נתלבש כבוד ה', כמו 'וה' 41 הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך" 42, שבו נאמר 43 "ומשה נגש
 4 אל הערפל" "עב הענן"), אלא "כמין עשן הוא", כדמוכח ממה שכתוב בפסוק שלפניו "כאש אוכלת" 44
 5 [אבל רק "כמין עשן" (שהרי לא נאמר "עשן", אלא "ענן"), היינו, שהעשן שנעשה משריפת הדומם בהר
 6 סיני היה כמו עשן שנעשה משריפת הצומח]; וכיון שהעשן משחיר כו' 45, היפך הכבוד (שלכן צריך לרחוץ
 7 פניו ידיו ורגליו קודם התפלה 46), לכן "עשה לו הקדוש-ברוך-הוא למשה שביל בתוכו" - הוגה על-ידי
 8 כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקוטי-שיחות חלק ט"ז עמוד 275 ואילך.

שנעשית ע"ג הכלי מחמת העשן והשלהבת שעולה על גביו
 (מקוואות פ"ט מ"ב ובפי' הרע"ב).
 46 כלומר: אע"פ שענין התפלה שייך בעיקר לנשמה,
 ולכאורה, למאי נפק"מ מצבו של הגוף - הרי רואים שכבודו של
 מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאליו מתפללים, דורש גם נקיון
 הגוף,
 [וכידוע גם הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו (ראה אג"ק
 שלו ח"ד ע' צא ואילך), בפרט לתלמידי הישיבה, שצריך להקפיד
 ביותר על נקיון הגוף, כולל ובמיוחד לנקות ולצחצח השיניים בכל
 יום, מלבד בשבת ויו"ט (אלא, כמו בכל ההוראות המפורשות,
 ישנה ההתנגדות של היצה"ר...)],
 וכשם שבגדי כהונה הוצרכו להיות "לכבוד ולתפארת" (תצוה
 כת, ב"מ), לכבודו של הקב"ה.

41) בשלח יג, כא.
 42) והיינו, שנוסף לכך שתמיד "מה' מצעדי גבר כוננו"
 (תהלים לו, כג) - ראו במוחש ש"ה' הולך לפנייהם" ע"ז שכבוד
 ה' נתלבש בציוור של ענן גשמי (עד שהחשיך למצרים את אור
 הראי').
 43) יתרו כ, יח.
 44) שהרי "אש שלמעלה" יכולה להיות גם באופן ש"אינה
 אוכלת" (ראה יומא כא, ב. שמו"ר פ"ב, ה). - ולהעיר גם מאש
 המזבח, שהיתה אוכלת את הקרבנות (ראה שמיני ט, כד),
 ואעפ"כ, לא היתה אוכלת את המזבח, דאף "שאינ עליו אלא
 כעובי דינר זהב, כמה שנים אין האור שולטת בו" (סוף חגיגה
 ובתורה שאין).
 45) וכפי שמצינו להלכה - שצריך להסיר השחורוית

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שלישי עמ' ב

7 נגוע עד המועד, והגיע יום שביעי לטהרתם שחייבים לגלח בו
 8 במועד.
 9 המותרים לכבס במועד: ואלו מכבסין בגדיהם בהיתר במועד, הפא
 10 ממדינת הים ומבית השבנה, והיוצא מבית האסורין, ולא היו יכולים
 11 לכבס.

1 אחרת ולא יכול היה לגלח[ב], ומבית השבנה במקום רחוק ולא
 2 הניחווה לגלח, והיוצא במועד מבית האסורין אף בעירו ולא
 3 הניחווה לגלח. וכן המנוחה על שלא עשה כפסק בית דין ואסור
 4 לגלח, שהתירו לו חכמים נידויו במועד, וכן מי שנשאף לחכם
 5 במועד להתיר נדרו שלא לגלח והותר, והנזיר והמצורע [העולה]
 6 ממומאיתו לטהרתו - נזיר שנטמא קודם המועד, ומצורע שהיה

המשך ביאור למס' מועד קטן ליום שבת קודש עמ' א

17 בענין התפשטות הנידוי: אמר רב יוסף, שרי שמתא אננובתא
 18 דבלבא - זרוק שמתא אף על זנב הכלב ואיהי דידה עברה - והיא
 19 כבר תעשה את שלה ותלקה אותו. וכן היה מעשה, דההוא פלבא
 20 דההו אביל מסאני דרבנן - שהיה אוכל נעלי החכמים, ולא הוה קא
 21 ידעי מנו - ולא ידעו רבנן מי אוכל נעליהם, ושמתו ליה - ונידוהו
 22 בלא לדעת מי הוא, לטוף איתלי ביה נורא פגנובתיה - נתלתה אש
 23 בזנב אותו כלב ואכלתיה - ושרפה כל גופו.
 24 דרך לנדות אדם אלים: ההוא אלמא - אדם אלים, דההו קא מצער
 25 ליה דההוא צורבא מרבנן - שהיה מצער בקביעות תלמיד חכם.
 26 אהא אותו תלמיד חכם לקמיה דרב יוסף, והתאונן בפניו על צערו.
 27 אמר ליה רב יוסף, זיל שמתיה - לך ותנדה אותו. אמר ליה,
 28 מסתפינא מיניה - מפחד אני לנדותו שמא יצערני יותר. אמר ליה
 29 רב יוסף, שקילי פתיחא עליה - כתוב עליו שטר שמתא שיהא
 30 בנידוי. אמר לו, כל שבן דמסתפינא מיניה. אמר ליה רב יוסף,
 31 שקליה - קח שטר השמתא ואחתייה פבדא - הניחווה בתוך כד,

1 אשמתא - ולא היו נמנים לנדותו, שנידוי חמור ממלקות.
 2 מבררת הגמרא: מאי הלשון שמתא. משיבה הגמרא: אמר רב,
 3 נוטריקון שם מיתה, כלומר יש בה מיתה. ושמואל אמר, שמתא
 4 יהיה אותו אדם, ומתניא ביה - מועילה השמתא באדם, פי מיתיא
 5 פתנורא - כשומן שטחים בו את התנור, שנבלע בו ואינו יוצא
 6 לעולם, כך גם הנידוי אין מכתו יוצאת מן המנודה לעולם ואף
 7 לאחר התרתו. ודברי שמואל אלו פליגא דריש לקיש, דאמר ריש
 8 לקיש, פשם ששמתא נכנסת במאתים וארבעים ושמונה איברים
 9 שבאדם, שכולם בנידוי, כך פשהיא יוצאה בהתרתה, יוצאה מכל
 10 מאתים וארבעים ושמונה איברים. פשהיא נכנסת מנין שברמ"ח
 11 אברים, דכתיב בכיבוש יריחו (יהושע ו יז) 'והיתה העיר חרם', תיבת
 12 'חרם' בנימטריא מאתים וארבעים ושמונה הוה, ומרמז שהחרם נכנס
 13 בכל רמ"ח איברי האדם. פשהיא יוצאה מנין שברמ"ח אברים,
 14 דכתיב (חבקוק ג) 'ברגו חרם תזכור', שאף בשעת רוגז תזכור לחרם,
 15 ותיבת 'חרם' בנימטריא הוי, ומרמז שנהפך רוגז החרם שבכל
 16 האיברים לרחמים.